

ЗДОРОВ'Я ЯК ДОДАТКОВИЙ БЕЗПОСЕРЕДНІЙ ОБ'ЄКТ СКЛАДУ ЗЛОЧИНІВ

К. КАТЕРИНЧУК

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права і процесу
Навчально-наукового юридичного інституту
Національного авіаційного університету*

У Кримінальному кодексі України (далі — КК України) в диспозиціях статей Особливої частини використовуються різні терміни (термінологія) щодо опису можливих наслідків від суспільно небезпечного діяння. Така особливість положень деяких статей КК України ускладнює розуміння норм, встановлення ознак складу злочину та, як наслідок, призводить до помилок при кваліфікації. Саме тому ми вирішили здійснити аналіз положень деяких статей Особливої частини КК України для узагальнення інформації щодо встановлення цих особливостей, порівняти існуючу термінологію та запропонувати варіанти вирішення зазначеної проблеми. Дослідженнями з цієї теми займалися: Є. Булавін, В. Веніамінов, О. Денісова, О. Житній, О. Панчак, Л. Сердюк та ін. Однак деякі особливості статей потребують подальшого обговорення.

КК України в розділі II «Злочини проти життя та здоров'я особи» розміщує статті, які передбачають кримінальну відповідальність і за посягання на здоров'я особи, насамперед це всі види тілесних ушкоджень (статті 121–125, 128),

побої і мордування (ст. 126), катування (ст. 127), спеціальні види тілесних ушкоджень: зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншої невиліковної інфекційної хвороби (ст. 130), зараження венеричною хворобою (ст. 133). Тобто це статті, в яких безпосереднім обов'язковим об'єктом складу злочину є здоров'я особи. Водночас в Особливій частині КК України також є статті, в яких додатковим безпосереднім об'єктом складу злочину є здоров'я особи. Проведений аналіз цих статей дає можливість виокремити такі наслідки: 1) побої, легкі або середньої тяжкості, тілесне ушкодження; 2) побої або інше насильство; 3) тілесне ушкодження; 4) тілесне ушкодження чи інша шкода здоров'ю; 5) тілесне ушкодження, побої або інші насильницькі дії; 6) легкі або середньої тяжкості тілесні ушкодження; 7) середньої тяжкості тілесні ушкодження; 8) середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження; 9) тяжке тілесне ушкодження; 10) тяжкі наслідки; 11) особливо тяжкі наслідки.

Один із таких наслідків передбачений у ч. 2 ст. 345, ч. 2 ст. 345¹, ч. 2 ст. 346, ч. 2 ст. 350, ч. 2 ст. 377 КК України — це

побої, легкі або середньої тяжкості тілесні ушкодження. Аналіз спеціальної літератури та судової практики зазначених вище статей КК України доводить, що кримінальна відповідальність настає у випадках заподіяння побоїв, легких або середньої тяжкості тілесних ушкоджень. Завдання одиначного удару виключає кримінальну відповідальність, у випадку, якщо не заподіяні при цьому тілесні ушкодження.

Деяко схожий наслідок, але не конкретизований у певній частині, — це *побої або інше насильство* (ч. 1 ст. 406 КК України). У постанові Пленуму Верховного Суду України (далі — ВСУ) «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи» не визначено термін «побої», однак в теорії кримінального права та Правилах судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень (далі — Правила) наведено таке його тлумачення, як: багаторазове (два і більше) завдання ударів по тілу потерпілого, яке не спричинило будь-яких тілесних ушкоджень. «У випадку завдання одного удару, що не є «побоями», дії винної особи підпадають під ознаки «іншого насильства» у цій статті. Інше насильство — це різні види фізичного впливу на потерпілого, які не є побоями і не пов'язані зі спричиненням тілесних ушкоджень: нанесення ляпасу, поштовх, зв'язування чи інше позбавлення волі, насильницьке вчинення сексуальних розбещень, а так само погрози застосування фізичного насильства, пов'язані з вимогами до потерпілого виконувати замість винного ті чи інші обов'язки військової служби (наприклад, обов'язки днювального роти), надати йому особисті послуги (випрати білизну, сходити в магазин), передати для споживання чи користування продукти або інші предмети, що належать потерпілому на праві приватної власності або видані у користування, тощо» [1, 1172]. Відповідно до нада-

ного визначення термін «інше насильство» включає в себе і «погрозу застосування фізичного насильства».

Аналіз судової практики доводить, що у всіх випадках заподіявалися побої. Однак крім законодавчо визначеного наслідку побоїв — фізичний біль, у кримінальних справах фігурують й інші наслідки, такі як «сильний фізичний біль», крім того, «фізичні», в деяких випадках і «моральні страждання». Це доводить, що деякі терміни (оціночні терміни) КК України не мають чітко встановлених ознак, що призводить до неправильного розуміння його положень.

Тілесне ушкодження — частини 1 і 2 ст. 414 КК України. У цій статті законодавець не конкретизував вид тілесного ушкодження (легкі, середньої тяжкості, тяжкі), тому його встановлення визначає судова практика. Аналіз судової практики доводить, що у більшості випадків заподіюється легке тілесне ушкодження [2]. Не є винятком і тілесне ушкодження середньої тяжкості [3]. Найменша частка припадає на тяжке тілесне ушкодження [4]. Отже, при визначенні таких наслідків, як «тілесне ушкодження», у певній статті, встановлено, що воно охоплює всі види тілесних ушкоджень, залежно від ступеня тяжкості (легкі, середньої тяжкості та тяжкі).

Наслідки, що зазначені лише у ст. 113 КК України «Диверсія» — *тілесне ушкодження чи інша шкода здоров'ю*. Тілесне ушкодження, як і в попередньому випадку, на нашу думку, охоплює всі види тілесних ушкоджень, хоч деякі науковці абстрактно зазначають їх ознаки, а саме: «порушення анатомічної цілісності тканин, органів та їх функцій, що виникає як наслідок дії одного чи кількох ушкоджуючих факторів» [5, 38]. Якщо види та ознаки тілесних ушкоджень визначені теорією та практикою, то незрозумілим залишається термінологія, що також використовується у статті, а саме: «інша шкода здоров'ю». Під «іншою шкодою

здоров'ю» науковці розуміють неврологічний розлад, втрату працездатності тощо [1, 278; 5, 38]. Досліджуючи особливості термінології, що використовується у цьому визначенні, можна зазначити, що «втрата працездатності» — це один із можливих наслідків тілесного ушкодження, тому повністю охоплюється цим поняттям і виокремлювати його як «іншу шкоду здоров'ю» є недоречним. А ось «неврологічний розлад» не належить до ознак тілесного ушкодження, тому є сенс у виокремленні його як одного з можливих наслідків цієї статті.

Аналіз вироків судів на підставі яких осіб було засуджено за вчинення, зокрема кримінального правопорушення, передбаченого ст. 113 КК України, доводить, що в усіх випадках дії винних осіб не були доведені до кінця з причин, що не залежали від їхньої волі — закінчений замах на вчинення злочину [6] та незакінчений замах на вчинення злочину [7]. Тому в цьому випадку нам не вдалося проаналізувати, які наслідки будуть охоплюватися законодавчо встановленими — «тілесне ушкодження чи інша шкода здоров'ю», щоб в подальшому визначити їх види або коло наслідків, які можливо віднести до «іншої шкоди здоров'ю».

У частині 2 ст. 405 КК України передбачено одну з форм об'єктивної сторони цього складу злочину — *тілесне ушкодження, побої або інші насильницькі дії*. Встановлення можливих наслідків у зазначеній статті також потребує уточнень. Щодо тілесних ушкоджень та побоїв ми вже зазначали вище. Загалом у проаналізованій нами судовій практиці визначено вид тілесного ушкодження, що був заподіяний злочинцем, — *легке тілесне ушкодження* заподіюється у більшості випадків, що виявлені нами під час дослідження цього питання [8]. Меншою мірою, але також мало місце — *середньої тяжкості тілесне ушкодження* [9]; *одиночні* випадки заподіяння *тяжкого тілесного ушкодження* [10]. Однак у деяких

випадках суд не визначає вид тілесних ушкоджень [11]. Також «на практиці по боями часто визнаються тілесні ушкодження (найчастіше легкі), що не були належним чином зафіксовані в медичних документах» [5, 718]; або «*шляхом обслідування потерпілого і підтверджені висновком судово-медичної експертизи*» [1, 1169].

Найбільш незрозумілим залишається термін, що передбачений у ч. 2 ст. 405 статті, — «*інші насильницькі дії*». При порівнянні термінів цієї статті та ч. 1 ст. 126 «*Побої і мордування*» КК України в частині спричинення можливих наслідків, то вони є аналогічними. Однак у спеціальній літературі до «*інших насильницьких дій*» відносять «*заподіяння мук, мордування*» [5, 718], а це в ст. 126 відноситься до кваліфікуючих ознак. Тобто деякі положення КК України суперечать одне одному, тому теорія кримінального права надає своє бачення певного питання. У свою чергу, на практиці застосовуються положення КК України та звертаються до теорії для роз'яснення, тому й виникає така неузгодженість.

Не викликає ускладнень кваліфікація дій особи в частині встановлення наслідків, яка вчинила злочин, передбачений ч. 2 ст. 398 і ч. 2 ст. 406 КК України, де законодавець їх чітко визначив як *легкі або середньої тяжкості тілесні ушкодження*, а також ч. 2 ст. 281 і ч. 1 ст. 286 КК України — *середньої тяжкості тілесні ушкодження, середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження* — у ч. 3 ст. 150¹, ч. 2 ст. 276, ч. 2 ст. 277, ч. 2 ст. 282, ст. 287, ст. 288, ч. 2 ст. 314, ч. 1 ст. 415 КК України. Це викликано насамперед тим, що в зазначених статтях КК України чітко встановлені наслідки без використання оціночних термінів, а ознаки цих наслідків, тобто тілесних ушкоджень, викладені в Правилах.

Вивчення спеціальної літератури дало можливість зробити висновок про те, що не завжди науковці правильно

встановлюють формулу кваліфікації у деяких статтях КК України, де законодавчо визначені певні наслідки злочину. Наприклад, ч. 3 ст. 150¹ «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом», де внаслідок вчинення дій, передбачених у частинах 1, 2 цієї статті, особі заподіюються середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження, «вчинене утворює сукупність злочинів, передбачених ст. 150¹, та, відповідно, статтями 121 (умисне тяжке тілесне ушкодження)» [12, 115]. Така формула кваліфікації можлива лише у випадку, якщо у суб'єкта складу злочину був умисел на заподіяння таких ушкоджень, у протилежному випадку ч. 3 ст. 150¹ повністю охоплюється цією статтею і додаткової кваліфікації не потребує.

Також додаткова кваліфікація за відповідними статтями КК України, що передбачають кримінальну відповідальність за тяжке та/або середньої тяжкості тілесні ушкодження, можлива в тому випадку, якщо при незаконному введенні в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ч. 2 ст. 314) до потерпілої особи заподіюється фізичне насильство з метою подолання її опору, наслідком якого є спричинені зазначені ушкодження. У протилежному випадку дії винної особи кваліфікуються за ч. 2 ст. 314 КК України.

Відповідальність за статтями 286–288 та 415 КК України настає лише за умови, що винна особа внаслідок порушення певних правил спричинила з необережності потерпілому середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження або його загибель. Так, у постанові Пленуму ВСУ від 23 грудня 2005 р. № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» зазначено, що, якщо ж, порушуючи відповідні правила й усвідомлюючи суспільно

небезпечний характер своїх дій, винний передбачав суспільно небезпечні наслідки і бажав або свідомо припускав їх настання, ці дії необхідно кваліфікувати за статтями КК України, у яких встановлено відповідальність за умисні злочини проти життя та здоров'я особи. Постанова Пленуму ВСУ від 26 квітня 2002 р. № 4 «Про судову практику в справах про злочини у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» не регулює питання щодо особливостей кваліфікації за ч. 2 ст. 314 КК України у випадку заподіяння середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження.

Не потребує додаткової кваліфікації у разі вчинення діяння, що передбачено у ч. 1 ст. 136, ч. 4 ст. 187, ч. 4 ст. 189, ст. 196, ч. 2 ст. 286, ч. 3 ст. 345, ч. 3 ст. 345¹, ч. 3 ст. 346, ч. 3 ст. 350, ч. 3 ст. 377, ч. 3 ст. 389, ч. 3 ст. 399, ч. 2 ст. 442 КК України та заподіяно при цьому *тяжке тілесне ушкодження*.

Найбільш невизначеними та дискусійними є *тяжкі наслідки* (ч. 3 ст. 110, ч. 4 ст. 110², ч. 2 ст. 114¹, ч. 3 ст. 133, ч. 3 ст. 135, ч. 2 ст. 137, ст. 138, ч. 2 ст. 139, частини 1, 2 ст. 140, ст. 141, ст. 145, ч. 3 ст. 146, ч. 2 ст. 147, ч. 3 ст. 149, ч. 2 ст. 151, ч. 2 ст. 155, ч. 3 ст. 161, ст. 166, ч. 2 ст. 168, ч. 2 ст. 169, ч. 2 ст. 194, ч. 3 ст. 194¹, ст. 197, ч. 3 ст. 204, ч. 3 ст. 206, ч. 3 ст. 206², ч. 2 ст. 222², ч. 3 ст. 232¹, ст. 236, ст. 237, ч. 2 ст. 238, ч. 2 ст. 239, ч. 3 ст. 239¹, ч. 3 ст. 239², ч. 4 ст. 240, ч. 2 ст. 241, ч. 2 ст. 242, ч. 2 ст. 243, ч. 2 ст. 245, ст. 247, ст. 251, ч. 2 ст. 252, ч. 2 ст. 253, частини 1, 2 ст. 258, ч. 3 ст. 258³, ч. 2 ст. 259, ч. 5 ст. 260, ст. 264, ч. 3 ст. 265, ч. 3 ст. 265¹, ч. 2 ст. 266, ч. 2 ст. 267, ч. 4 ст. 267¹, ч. 2 ст. 269, ч. 2 ст. 270, ч. 3 ст. 270¹, ч. 2 ст. 271, ч. 2 ст. 272, ч. 3 ст. 273, ч. 2 ст. 274, ч. 2 ст. 275, ч. 3 ст. 278, ч. 3 ст. 279, ч. 3 ст. 280, ч. 3 ст. 281, ч. 2 ст. 283, ст. 291, ч. 3 ст. 292, ст. 294, ч. 4 ст. 297, ч. 4 ст. 303, ч. 3 ст. 321¹, ч. 3 ст. 321², ч. 4 ст. 323, ч. 2 ст. 347, ч. 2 ст. 347¹, ч. 2 ст. 352, ч. 3 ст. 355, ч. 2 ст. 364, ч. 2

ст. 364¹, ч. 3 ст. 365, ч. 3 ст. 365²; ч. 2 ст. 366; ч. 2 ст. 367, ч. 3 ст. 371, ч. 2 ст. 374, ч. 2 ст. 375, ч. 2 ст. 378, ст. 380, ч. 2 ст. 381, ч. 3 ст. 399, ч. 2 ст. 402, ч. 1 ст. 403, ч. 2 ст. 404, ч. 3 ст. 406, ч. 2 ст. 411, ч. 2 ст. 412, ч. 3 ст. 414, ст. 416, ст. 417, ст. 418, ст. 419, ч. 1 ст. 420, ч. 1 ст. 421, ч. 3 ст. 422, ч. 2 ст. 425 (примітка), частини 2, 3 ст. 426, ч. 2 ст. 439, ч. 2 ст. 446 КК України). Дослідження цього питання буде здійснено нами в подальших публікаціях.

Особливо тяжкі наслідки зазначаються законодавцем у КК України в злочинах проти статевої свободи та статевої недоторканості — ч. 3. ст. 152 «Згвалтування»; ч. 3 ст. 153 «Насильницьке задоволення статевої пристрасті неприродним способом» КК України. Особливо тяжкими наслідками, як зазначено в постанові Пленуму ВСУ від 30 травня 2008 р. № 5 «Про судову практику у справах про злочини проти статевої свободи та статевої недоторканості особи», можуть бути визнані, зокрема, смерть або самогубство потерпілої особи, втрата нею будь-якого органу чи втрата органом його функцій, психічна хвороба або інший розлад здоров'я, поєднаний зі стійкою втратою працездатності не менше ніж на одну третину, непоправне

знівечення обличчя, переривання вагітності чи втрата репродуктивної функції, а так само зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою, що є небезпечною для життя людини, які сталися внаслідок згвалтування або насильницького задоволення статевої пристрасті неприродним способом (п. 11). Отже, відповідно до зазначеного вище «особливо тяжкі наслідки» — це смерть, лише тяжке тілесне ушкодження (крім однієї з ознак — небезпечності для життя на момент його заподіяння) та «соціальні хвороби» як спеціальний вид тілесних ушкоджень.

Отже, проаналізувавши вироки суду, постанови Пленуму ВСУ, наукову літературу, можна зробити висновки про те, що наслідки злочину, які передбачені певною диспозицією статті, іноді мають невизначений характер. Така «особливість» ускладнює розуміння цих наслідків, викликає дискусії в науковій сфері та може призвести до помилкової кваліфікації на практиці. Тому потрібне чітке встановлення певних наслідків (із зазначенням виду тілесного ушкодження або інших наслідків) без використання термінології, що має оціночний характер (тяжкі наслідки, особливо тяжкі наслідки, інша шкода тощо).

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України* / за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. — 9-те вид. переробл. та допов. — Київ : Юридична думка, 2012. — 1316 с.
2. *Вирок* Новоайдарського районного суду Луганської області від 21 грудня 2016 р., справа № 419/1818/16-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63577284>
3. *Вирок* Добропільського міськрайонного суду Донецької області від 20 квітня 2016 р., справа № 227/667/16-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57286604>
4. *Вирок* Ужгородського міськрайонного суду Закарпатської області від 17 жовтня 2014 р., справа № 308/8042/14-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41613043>
5. *Кримінальне право. Особлива частина* : підруч. / за ред. О. О. Дудорова, Є. О. Письменського. — 2-ге вид. — Київ : Дакор, 2013. — 786 с.
6. *Вирок* Жовтневого районного суду м. Запоріжжя від 3 травня 2017 р., справа № 331/5187/15-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66314990>
7. *Вирок* Гуляйпільського районного суду Запорізької області від 26 жовтня 2016 р., справа № 315/489/16-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62278568>
8. *Вирок* Шевченківського районного суду м. Києва від 22 грудня 2011 р., справа № 1-1945/11 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/20184471>
9. *Вирок* Гайсинського районного суду Вінницької області від 12 жовтня 2016 р., справа № 129/321/16-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61958233>

10. *Вирок* Богунського районного суду м. Житомира від 18 лютого 2015 р., справа № 295/19413/14-к [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43386969>
11. *Вирок* Броварського міськрайонного суду Київської області від 9 листопада 2012 р., справа № 1007/11456/2012 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27461865>
12. *Кваліфікація злочинів, підслідних органам внутрішніх справ* : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Коваленка ; за наук. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка. — Київ : Атіка, 2011. — 648 с.

REFERENCES

1. *Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy* [Scientific and Practical Commentary of the Criminal Code of Ukraine], Kyiv: Urydychna dumka, 2012, 1316 p.
2. *Vyrok Novoidarskogo rajonnogo sudu Luganskoj oblasti vid 21 grudnia 2016 r., sprava № 419/1818/16-k* [The verdict of Novoidarsky district court of Luhansk region from December 21, 2016, case № 419/1818/16-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/63577284>
3. *Vyrok Dobropilskogo miskrajonnogo sudu Donetskoj oblasti vid 20 kvitnia 2016 r., sprava № 227/667/16-k* [The verdict of the Dobropil city district court of Donetsk region dated April 20, 2016, case № 227/667/16-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57286604>
4. *Vyrok Uzgorodskogo miskrajonnogo sudu Zakarpatskoj oblasti vid 17 zovtnia 2014 r., sprava № 308/8042/14-k* [The verdict of the Uzhgorod City District Court of Zakarpattia Oblast of October 17, 2014, case № 308/8042/14-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41613043>
5. *Kryminalne parvo. Osoblyva chastyna* [Criminal law. Special part], Kyiv: Dakor, 2013, 786 p.
6. *Vyrok Zovtnevoogo rajonnogo sudu m. Zaporizzia vid 3 travnia 2017 r., sprava № 331/5187/15-k* [Sentence of Zhovtnevyi district court of Zaporozhye city from May 3, 2017, case № 331/5187/15-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/66314990>
7. *Vyrok Gulajpilskogo rajonnogo sudu Zaporazskoї oblasti vid 26 zovtnia 2016 r., sprava № 315/489/16-k* [The verdict of the Gulyaipil district court of Zaporozhye region from October 26, 2016, case № 315/489/16-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/62278568>
8. *Vyrok Shevchenkivskogo rajonnogo sudu m. Kyiva vid 22 grudnia 2011 r., sprava № 1-1945/11.* [Judgment of the Shevchenkivsky District Court of Kyiv dated December 22, 2011, case № 1-1945/11]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/20184471>
9. *Vyrok Gajsynskogo rajonnogo sudu Vinnytskoj oblasti vid 12 zovtnia 2016 r., sprava № 129/321/16-k* [The verdict of the Haysin District Court of the Vinnytsia region dated October 12, 2016, case № 129/321/16-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/61958233>
10. *Vyrok Bogunskogo rajonnogo sudu m. Zytomyra vid 18 lyutogo 2015 r., sprava № 295/19413/14-k* [The verdict of the Bogunsky District Court of Zhytomyr, February 18, 2015, case № 295/19413/14-k]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/43386969>
11. *Vyrok Brovarskogo miskrajonnogo sudu Kyivskoi oblasti vid 9 lystopada 2012 r., sprava № 1007/11456/2012* [The verdict of the Brovarsky district court of the Kyiv region from November 9, 2012, case № 1007/11456/2012]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/27461865>
12. *Kvalificatsia zlochyniv, pidslidnyh organam vnutrishnih sprav* [Qualification of crimes, investigative bodies of internal affairs], Kyiv: Atika, 2011, 648 p.

Катеринчук К. Здоров'я як додатковий безпосередній об'єкт складу злочинів

Анотація. Стаття присвячена проблемам термінології та визначення змісту понять, що містяться у Кримінальному кодексі України. Досліджено статті, в яких безпосереднім додатковим об'єктом складу злочину є здоров'я особи. Здійснено аналіз судової практики, наведено власне бачення вдосконалення закону про кримінальну відповідальність.

Ключові слова: злочин, тілесне ушкодження, побої, насильство, шкода, життя, здоров'я.

Катеринчук Е. Здоровье как дополнительный непосредственный объект состава преступлений

Аннотация. Статья посвящена проблемам терминологии и определения понятий, содержащихся в Уголовном кодексе Украины. Исследованы статьи, в которых непосредственным дополнительным объектом преступления выступает здоровье человека. Осуществлен анализ судебной практики, приведено свое видение по совершенствованию закона об уголовной ответственности.

Ключевые слова: преступление, телесное повреждение, побои, насилие, вред, жизнь, здоровье.

Katerynychuk K. Health as an Additional Direct Object of Crimes Component Elements

Annotation. Article is devoted to problems of terminology and definition of the concepts which are contained in the Criminal code of Ukraine. Articles in which health of the person acts as direct additional object of crime are investigated. The analysis of court practice is carried out, the vision on improvement of the law on criminal liability is given.

Key words: crime, bodily harm, beating, violence, harm, life, health.